

Cesta k pramenům, prameny k cestování

Konference je pořádána v rámci projektu
Národního památkového ústavu
„Po stopách šlechtických rodů“,
který je v roce 2026 věnovaný tématu
„Šlechta na cestách“.

Státní hrad a zámek Jindřichův Hradec
5.–6. října 2026

NÁRODNÍ
PAMÁTKOVÝ
ÚSTAV

PO STOPÁCH
ŠLECHTICKÝCH RODŮ
ŠLECHTA
NA CESTÁCH

Cesta k pramenům: prameny k cestování – vznik a rozvoj od doby raného novověku

Postupný rozvoj cestování a proměnu vztahu k tomuto fenoménu je možno chápat jako jeden z jevů, typických pro období raného novověku. Odraz těchto skutečností, úzce doprovázených proměnou funkcí a podob cestování, který byl neoddělitelně podmíněn rozvojem gramotnosti, ale i dalšími jevy, představoval vznik a rozvoj různých pramenů. Příspěvek, který bude východiskem dalšího jednání, přiblíží vznik a genezi nejvýznamnějších typů, tj. především cestovních deníků, cestovních zpráv a cestopisů, stejně jako štambuchů, stranou nezůstane korespondence a připomenuty budou také prameny ikonografické (mapy, veduty, ale i předchůdci dnešních pohlednic) a stručně i prameny hmotné.

„Netradiční“ prameny k cestování

Silva rerum a Karolína Dalbergová na cestách

(PhDr. Peter Demeter, Ph.D., a Mgr. et Mgr. Dana Kühnová, Ph.D.)

Ve sbírkách dačického zámku je uložena rukopisná kniha, která se obsahem a formou řadí mezi ego-dokumenty a nazývá se *silva rerum* neboli v překladu z latiny „les věcí“. Je to vlastně „kniha o všem a o čemkoli“, jak ji v roce 1864 definoval polský historik Ambroży Grabowski. A každý vlastník těchto pramenů si vybíral, co si do své *silva rerum* zapíše, vloží či vlepí. Jedná se o velmi pestré prameny, a to už jen tím, že každý z nich je rozličný, i když se zápisy vyznačují podobnou strukturou a systematičností. Majitelkou zkoumané knihy byla Karolína Raabová (1874–1935), která se v roce 1904 provdala za Friedricha Egberta Dalberga, majitele dačického velkostatku a zámku. *Silva rerum* si Karolína vedla mezi lety 1891–1899, kdy studovala ve Vídni. V Karolínině *silva rerum* se nacházejí německy psané vlastní deníkové zápisy, ale i památníkové záznamy, Karolínou přepsané i věnované básně od spolužaček, filozofické úvahy, příběhy, vzpomínky a cestovní deník. *Silva rerum* je tedy jedinečným pramenem, ze kterého lze získat mnoho informací mimo jiné k výzkumu šlechtického cestování. Kromě informací o škole v Hernals se v *silva rerum* objevují záznamy o Badenu u Vídně, jihotyrolské vesničce Innichen, alpském jezeru Misurinasee, rakouské vesnici Mönichkirchen a městečku Micheldorf.

Cesty za vlastní historií. Nákupy starožitností Jiřího Jana Buquoye pro rodové muzeum v Rožmberku

(PhDr. Michal Morawetz, Ph.D.)

Romantizující přestavba hradu Rožmberk nad Vltavou počítala se zařízením a zpřístupněním objektu jako rodového muzea tehdejších majitelů, hrabat Buquoyů. Jiří Jan Buquoy se již jako budoucí majitel panství podílel na ideové koncepci celého prostoru a zásadně zasáhl i do podoby jeho vnitřního vybavení, když při cestách do zahraničí obstarával starožitný nábytek a umělecké předměty, které měly význam jeho rodu dokumentovat. Těžiště příspěvku bude založeno na interpretaci seznamu nakoupených starožitností při Buquoyově cestě do Belgie a způsobu převozu cenných předmětů přes hranice. Autor se také pokusí ztotožnit zakoupené předměty s těmi, které může návštěvník hradu vidět v dnešní expozici a zhodnotí jejich symbolický význam pro demonstraci urozenosti a starobylosti Buquoyů v konceptu hradního muzea.

Rodinná a osobní korespondence

Nepohodlí, nebezpečí i úmrtí na cestách šlechty jako odvrácená tvář cestovatelské vášně. Ze zpráv v korespondenci Rodinného archivu Czerninů z Chudenic z první poloviny 20. století

(PhDr. Eva Fialová)

Cestování patřilo vždy k neodmyslitelným součástím životního stylu šlechty. Byl to především její sociální status, který cestování umožňoval a do jisté míry jej i vyžadoval; ale svou roli hrál také kosmopolitní charakter šlechtické vrstvy, spjatý s jejími častými společenskými a příbuzenskými kontakty. V neposlední řadě byla důvodem i prostá „joie de vivre“, neboť cestování přinášelo bezesporu mnoho nových zážitků a podnětů. Vydat se na cesty, znamenalo ovšem také vystavit se občas nepohodlí i nebezpečí, jehož následky byly nejen nepříjemné, ale v některých případech mohly být i tragické. Příspěvek vznikl na základě údajů získaných z korespondence Rodinného archivu Czerninů, konkrétně z materiálů první poloviny 20. století, a přibližuje na několika zaznamenaných událostech i obecných trendech zjištěných v pramenech tuto odvrácenou tvář cestovatelské vášně šlechty. Zároveň ukazuje, nakolik zajímavým pramenem, nejen k tomuto tématu, může být právě soukromá šlechtická korespondence, která nebývá vždy badateli využita vzhledem k obtížné identifikaci jejích pisatelů a zhodnocení obsahových souvislostí.

Vrbnové na cestách

(Ing. Lucie Bláhová a Mgr. Jana Petrová)

Cestovatelské aktivity Vrbnů byly rekonstruovány především za pomoci dochované korespondence mezi manželi Rudolfem Kristiánem a Elvírou z Vrbna a dále z dopisů členů rodiny a přátel. Rodina vnímala cestování jako součást životního stylu, což v obecné rovině patřilo k životu jejich společenské vrstvy. Především hraběnka Elvíra se na zámcích v Holešově a Jaroměřicích nad Rokytnou zdržovala minimálně, svými častými cestami a pobyty na významných místech se utvrzovala ve své příslušnosti k nejvyšší společenské třídě.

Cesty Berthe de Rohan Guémené a jejich odraz v rodinné korespondenci

(Ing. Ondřej Kubáček)

Příspěvek se zaměří na cestování kněžny Berthe Antoinette Aglaë de Rohan Guémené (1782–1841), dcery Charlese Alaina Gabriela de Rohan, prvního rohanského majitele Sychrova, a na možnosti jeho interpretace prostřednictvím rodinné korespondence uložené v Rodinném archivu Rohanů. Dochované dopisy ukazují, že Berthe trávila značnou část života na cestách, které podnikala z rodinných, společenských, majetkových, obchodních i rekreačních důvodů. Korespondence přitom nezachycuje pouze samotný průběh cest, ale také každodenní zkušenosti, praktické okolnosti cestování, vnímání navštívených míst a setkávání s odlišným prostředím a společnostmi. Příspěvek se bude věnovat především výpovědní hodnotě těchto ego-dokumentů a možnostem, které nabízejí pro poznání šlechtického cestování v první polovině 19. století. Zároveň poukáže na to, jak otevřenost, humor a sebeironie Berthiných dopisů umožňují korigovat dosavadní obraz kněžny jako převážně melancholické a tragické postavy rohanské rodinné historie.

Ze Zdislavic do Laekenu a ještě dál. Román života Marie Gabriely Kittlové

(Mgr. Cosima Jánská)

Marie Gabriela Kittlová (1809–1894) je dnes již takřka zapomenutá německy píšící spisovatelka českého původu. Ač sama pocházela z měšťanského prostředí, nebyla Kittlové šlechtická společnost cizí. Jako dceři advokáta působícího na panství orlických Schwarzenbergů se jí dostalo dobrého vzdělání, jež později využila jako guvernantka v rodině hrabat Dubských z Třebomyslic na zámku v moravských Zdislavicích. Tam se její svěřenkyní stala mj. budoucí „první dáma“ rakouské literatury 19. století, Marie von Ebner-Eschenbach (1830–1916). Obě Marie, které spojovala láska k literatuře i vlastní tvůrčí ambice, si po několik následujících desetiletí vyměňovaly čilou přátelskou korespondenci. Další životní cesty zavedly Kittlovou na královský dvůr v Bruselu, kde v 50. letech působila jako společnice belgické královny Marie Henrietty i guvernantka budoucí mexické císařovny Charlotty. Ve službách belgické královské rodiny se zúčastnila nejen první světové výstavy v Londýně, ale například i cesty na Blízký východ. Právě tyto zkušenosti, stejně jako celoživotní fascinace dalekými kraji a jejich kulturami, byly klíčové pro její dobrodružnou literární tvorbu, čítající romány, novely i cestopisy.

Cestopisy a cestopisná literatura

Wolfert Katz: putování rodáka z Červeného Poříčí do Karibiku. Prameny k osudu otrokáře a plantážníka z českých zemí

(Mgr. Adam Hájek)

Osobnost Wolferta Katze (cca 1766–1835) představuje pozoruhodnou českou stopu v dějinách kolonialismu. Židovský rodák z Červeného Poříčí se v kolonii Berbice vypracoval na jednoho z největších majitelů plantáží v Karibiku a majitele asi 2000 otroků. Autor příspěvku jeho osudy rekonstruuje na základě archivů britské banky Barings, cestopisu skotského důstojníka Thomase Stauntona St. Claira a vzpomínek misionáře Josepha Wolffa.

Krásný je Sobek. Tajemství egyptských sbírek na hradě Buchlově

(Libuše Mikulová a PhDr. Pavel Onderka)

Dne 30. května 2026 se na hradě Buchlově uskutečnila mezinárodní konference věnovaná zdejší staroegyptské sbírce, kterou během své cesty po Egyptě a Dolní Núbii shromáždili Josef Vratislav z Mitrovic a Bedřich Všemír Berchtold. Zvláštní pozornost byla věnována ústřednímu exponátu sbírky – mumii dospělé ženy, jejíž multidisciplinární výzkum umožnil doplnit poslední chybějící střípek do mozaiky její identity a výrazně zpřesnit náš pohled na její život, smrt i posmrtný osud. Autoři příspěvku představí buchlovskou egyptskou sbírku v její celistvosti a historických souvislostech, přiblíží okolnosti jejího vzniku a následné osudy a seznámí posluchače s nejnovějšími výsledky interdisciplinárního výzkumu mumie a její rakve. Příspěvek tak propojí historii sběratelství a cestovatelství 19. století s moderními metodami výzkumu staroegyptských lidských pozůstatků a pohřební výbavy.

Kladrubské kanopy a jiná aegyptiaka ze sbírek Františka Colloredo-Mansfelda

(PhDr. Pavel Onderka)

Ve sbírkách kláštera v Kladrubech se nachází soubor staroegyptských kanopických nádob, které sloužily k uložení orgánů vyjmutých z těla zemřelého během mumifikace. Kladrubské kanopy byly připraveny jako součást pohřební výbavy jistého Herudži, kněze z egyptské Lykopole, a do českých zemí je přivezl kníže František Colloredo-Mansfeld společně s dalšími předměty, které jsou dnes uloženy v Národním muzeu – Náprstkově muzeu, v polovině 40. let 19. století. Příspěvek představí předměty z původní sbírky Františka Colloredo-Mansfelda v kontextu šlechtického sběratelství egyptských starožitností v českých zemích a cest do Egypta ve 40. letech 19. století.

Johann Schönbürg Hartenstein a jeho cesty

(Mgr. et Mgr. Adéla Dvořáková a PhDr. Pavel Holub, Ph.D.)

Příspěvek se zaměří na osobnost Johanna Schönbürg Hartensteina, který vlastnil zámek Červenou Lhotu. Zprvu se bude věnovat období přelomu 19. a 20. století, kdy Johann Schönbürg podnikl cestu s manželkou Sofií nejprve do Egypta a Svaté země. Následující cesta měla více expediční charakter a směřovala do Arménie a na Kavkaz. Zatímco první část příspěvku bude věnována období rakousko-uherské monarchie a cestě šlechty za její hranice. Druhá část se přesune v rámci času do období první republiky, přesněji do poloviny 20. let 20. století. Během svého sdělení bude sledovat cesty někdejšího penzionovaného velvyslance ve střeoevropském prostoru. Úkolem celého příspěvku bude snaha nastínit, jak se promítly proměny společnosti a rodinného zázemí do cílů cest velkostatkáře, který vlastnil majetky v Čechách a ve Vídni.

Cestovní deník kněžny Terezie ze Schwarzenbergu do Sofie a Konstantinopole, 16.–24. 5. 1918

(Mgr. Anna Mach Ženíšková)

Kněžna Terezie ze Schwarzenbergu (1870–1945), rozená hraběnka Trauttmansdorff-Weinsberg, se ve svém životě stala nejen vládnoucí kněžnou významného rodu Schwarzenberg a matkou 8 dětí, což samo o sobě v době na přelomu století představovalo nemalé výzvy, ale byla také dvorní dámou císařovny Sissi, a později dokonce vrchní hofmistryní císařovny Zity. S touto panovnicí vyrazila kněžna Terezie ještě před koncem první světové války na výpravu do Sofie a tehdejší Konstantinopole. Z cesty se dochovaly jedinečné deníkové zápisky samotné kněžny, navíc opatřené strojovým přepisem, a právě tento zdroj bude v příspěvku představen.

Cesta do Itálie roku 1828 v denících Vincence Karla z Auerspergu a Terezie z Lobkowitz

(Ing. Jaroslav Bušta)

Příspěvek představí cestu šlechtické společnosti z Vídně do Itálie a zpět v roce 1828 prostřednictvím dvou souběžně vedených osobních deníků. Zápisky Vincence Karla z Auerspergu zachycují především navštívená místa, památky, přírodní scenérie a kulturní instituce, zatímco Terezie z Lobkowitz věnuje větší pozornost každodennímu průběhu cesty a společenským kontaktům. Komparace obou ego-dokumentů umožňuje sledovat rozdílné způsoby vnímání a zaznamenávání téže cesty a zároveň přibližuje praktickou i společenskou stránku šlechtického cestování v první třetině 19. století.

Cestování Elisabeth Ritter von Záhony

(Mgr. Zuzana Štěpanovičová)

Elisabeth (zvaná Elisa), nar. 1877 ve Skřivanech, pocházela z rodiny majitele skřivanského cukrovaru Adolfa Rittera von Záhony a Leontiny rozené von Liebieg. Predikát „von Záhony“ obdržel Elisin dědeček Johann Christoph Ritter v roce 1829. Od 90. let 19. století se rodina průběžně přesouvala mezi Skřivany a Janskými Lázněmi. V mládí Elisa s rodiči a sourozenci jezdila na kratší cesty (v rámci Čech) i delší pobyty (v rámci západní Evropy, zejména po Německu). V dospělosti, vzhledem k tomu, že zůstala neprovdaná, se její cestování soustřeďovalo především na návštěvy příbuzných v rámci Rakousko-Uherska a turistické výlety do okolí. Ve 30. letech se stala provozovatelkou ubytovacího komplexu čp. 51a a 51b v Janských Lázních s nabídkou ubytování i stravování pro českou, německou i mezinárodní klientelu.

Rodina Stiasni: Od cestování k emigraci

(Mgr. Kateřina Konečná)

Cestování bylo nedílnou součástí života brněnské průmyslnické rodiny Stiasni. Obchodní cesty, lyžování v Alpách, návštěvy výstav a veletrhů odrážely jejich společenské postavení, podnikatelské aktivity i kulturní zájmy. Vše se však zásadně změnilo v roce 1938. S nástupem nacismu a pronásledováním židovského obyvatelstva se cestování, dosud svobodná součást jejich životního stylu, proměnilo v existenční otázku. Příspěvek představí cesty rodiny Stiasni v kontextu jejich každodenního života a ukáže, jak se jejich svět ze dne na den proměnil – z cesty za odpočinkem k jediné cestě, kterou si sami nevybrali: k emigraci.

Cesty sanitního vlaku knížete Jana ze Schwarzenbergu

(Mgr. Kristina Popelka)

Kníže Jan ze Schwarzenbergu (1860–1938) podnikl během svého života množství cest. V rámci výprav za poznáním i diplomatických misí projel velkou část Evropy a z mimoevropských destinací navštívil také Egypt. Možná nejpozoruhodnější místo mezi jeho cestami však zaujímají ty, které v průběhu první světové války absolvoval se sanitním vlakem. Vlak nesoucí jeho jméno *kníže Jan* nejen financoval z vlastních prostředků, nýbrž i osobně zajišťoval jeho provoz co do údržby, zásobování a personálního obsazení. Sanitní vlak knížete Schwarzenberga realizoval v letech 1914–1917 bezmála sto padesát jízd a z válečných front v Polsku, na Balkáně či v Itálii převezl zpět na území Rakouska-Uherska více než čtyřicet tisíc raněných vojáků. Provoz vlaku dokumentuje množství dochovaných písemností včetně dobového fotoalba a vlastnoručního válečného deníku knížete Jana. Na jízdy sanitního vlaku pak přímo na schwarzenberském bývalém panství navázal provoz válečných lazaretů, v jižních Čechách zejména v prostorách bývalého augustiniánského kláštera v Třeboni, v budově zaniklých lázní v Libějovicích či na zámku v Českém Krumlově, což mimo jiné tvoří zajímavou kapitolu v historii těchto objektů.

„Báječný muž s klikou“. Filmové safari Adolfa ze Schwarzenbergu

(Mgr. Markéta Slabová)

Ve 30. letech 20. století se Adolf Schwarzenberg (1890–1950) opakovaně vydával do východní Afriky. Safari na přelomu let 1934 a 1935 však mělo být jiné. Kromě trofejí a fotografií si chtěl přivést také pohyblivý obraz – zvukový film zachycující africkou krajinu, zvěř i život místních obyvatel. Ambiciózní projekt provázely technické komplikace i osobní konflikty, přesto z natočeného materiálu nakonec vznikl krátký dokument *Auf Safari in Ostafrika*. Příspěvek se zaměří nejen na samotný průběh safari, ale především na cestu k jeho rekonstrukci. Ta vedla přes cestovní zprávy, korespondenci, fotografie a další archivní prameny, ale také přes dochované hmotné doklady afrických výprav a sledování poválečných osudů hlubockého mobiliáře, rozptýleného v době působení Národní kulturní komise. Důležitou součástí pátrání se stal Národní filmový archiv, kde se podařilo znovu identifikovat kopii filmu, a terénní výzkum na někdejší schwarzenberské farmě Mpala v Keni. Právě konfrontace archivních dokumentů, filmu, předmětů a konkrétních míst umožnila postupně znovu poskládat příběh jednoho pozoruhodného filmového safari.

Adolf Arnošt hrabě z Valdštejna s manželkou na cestách objektivem fotoaparátu

(Kamila Jurčová)

Adolf Arnošt hrabě z Valdštejna s manželkou Sophií, roz. Hoyos, byli od roku 1904 majiteli duchcovského zámku a od roku 1913 také Mnichova Hradiště a zámku v Doksech. V létě roku 1902 podnikli cestu automobilem přes pohoří Dolomity. Oba byli vášniví fotografové, a tak na cestě pořídili několik snímků, ze kterých po návratu zhotovili fotografické album s názvem *Im Automobil durch die Dolomiten, Sommer 1902*, které je uloženo v depozitáři zámku Duchcov. Kromě snímků je v albu zakreslena i mapa s místy, která navštívili. Za zmínku stojí i jejich další cesty, kupříkladu z výletní lodi Thalía vzniklo též album s fotografiemi datované do roku 1911.

Příběh místo exponátu. Možnosti interpretace ego-dokumentu v prostředí památky

(Mgr. Markéta Kouřilová)

Příspěvek se zaměřuje na možnosti interpretace ego-dokumentu v rámci výstavy realizované v zámeckém interiéru. Východiskem se staly paměti Gebharda Blüchera, v nichž autor rekapituluje své africké dobrodružství. Jeho reflexe historických událostí je ovlivněna časovým odstupem, sebestylizací i perspektivou šlechtice přelomu 19. a 20. století. Právě s vědomím těchto limitů přistupuje výstava k interpretaci jeho vyprávění a představuje návštěvníkům Afriku očima samotného hraběte Blüchera. Specifickým rysem projektu je skutečnost, že Blücherovu africkou cestu nelze prezentovat prostřednictvím autentických sbírkových předmětů, neboť se žádné nedochovaly. Hlavním exponátem se proto stává samotný příběh, zasazený do širšího historického kontextu na základě kritické heuristiky a konfrontace memoárového vyprávění s dalšími pramennými zdroji. Absence hmotných artefaktů vedla k hledání alternativních způsobů komunikace s návštěvníkem, založených na imerzivním pojetí výstavy využívajícím vizuální, akustické i další smyslové podněty. Prostory zámku se proměňují v tematická zastavení věnovaná přípravě na cestu, plavbě, safari, setkávání evropské a africké kultury i fenoménu zlaté a diamantové horečky. Příspěvek představí nejen samotný výstavní koncept, ale především metodické možnosti práce s ego-dokumentem jako hlavním interpretačním médiem v prostředí památkového objektu. Současně otevře otázku, jak lze prostřednictvím subjektivního svědectví zprostředkovat návštěvníkům obtížně uchopitelná témata, jakými jsou kolonialismus, střetávání kultur či sebepojetí evropské aristokracie na sklonku 19. století.

Pramenný základ výstavy na zámku v Náměšti nad Oslavou aneb co lze vyčíst z účtů a fotografií

(Lukáš Gregor)

Základem příspěvku bude problematika nalézání a studium, i obtíže s tím spojené, dvou hlavních pramenných zdrojů – fotografií z rodinného archivu Haugwitzů a objevených šanonů s účty z první čtvrtiny 20. století. Při přípravě autor vycházel z bohatého rodinného fotoarchivu, dnes uloženého v MZA v Brně. Příspěvek se zaměří nejen na rodinu Haugwitzů, ale i na další šlechtické rodiny – Mittrowski, Berchtold, Károlyi, Szechényi atd. Fotografie, vlepená do alb, jsou navíc často opatřena popiskami, které alespoň částečně pomohly vyrovnat se s absencí cestovních deníků. Fotografie k tématu lze ovšem nalézt i v mobiliárních fondech hradů a zámků spřátelených či přízněných rodin. Písemných dokladů se zpočátku nedostávalo, pak se ovšem objevil vydatný zdroj přímo na zámku – několik šanonů s hraběcími účty z první čtvrtiny 20. století. Mezi účty z hotelů a restaurací jsou podstatné pro výzkum především vyúčtování cestovních výdajů hraběcích komorníků, která jsou neocenitelným vzhledem do způsobu cestování rodiny Haugwitzů na počátku dvacátého století.

Proměna bytu hraběcí rodiny Podstatzky-Lichtenstein na Telči: užití písemných pramenů a obrazových médií při tvorbě zámecké instalace

(Ing. Roman Dáňa)

V rámci projektu „Šlechta na cestách“ došlo na přelomu let 2025/2026 k částečné rehabilitaci původní podoby hraběcího bytu rodiny Podstatzky-Lichtenstein na zámku v Telči. Mimo poznání samotné stavby byly použity doposud nepublikované archivní prameny. Zároveň umožnilo detailní probádání zámeckých fotoalb, fotografií uložených v Moravském zemském archivu a fotografií ze soukromých sbírek poznání rozvržení obytných prostor, a to v různých časových obdobích i při různých příležitostech. Takto zhotovená autentická expozice otevírá do budoucna řadu možností stran prezentace široké veřejnosti.

Lovecká výprava Jana Nepomuka Pálffyho, hraběte z Erdödu, do východní Afriky v letech 1904–1905

(Ing. Robert Barták)

Příspěvek přibližuje zážitky z lovecké výpravy Jana Nepomuka Pálffyho, hraběte z Erdödu, do východní Afriky v letech 1904–1905. Téma je zpracováno formou představení úryvků z deníku Jana Pálffyho tak, jak byly publikovány v časopisu *Les a lov. Časopisu pro lesnictví, lov, rybářství a přírodní vědy. Věstníku ústavů lesnických v Písku* v letech 1907–1909. Jan Pálffy ve svém deníku uplatnil nesporný literární talent a smysl pro vylíčení dramatických situací. Trofeje a sbírkové předměty ze zmíněné výpravy jsou součástí mobiliárního fondu zámku Březnice a jsou instalovány v expozicích zámku, přičemž dodávají zápisům z deníku význam a autenticitu. Literární zpracování naopak propojuje lidské příběhy a události s konkrétními historickými předměty a zbavuje je jejich anonymity.

Dekolonizace zámeckých interiérů

Dekolonizácia zámockých interiérov alebo ako dnes hovoriť o mimoeurópskych zbierkach

(PhDr. Jana Švantnerová, Ph.D.)

Projektom „Po stopách šlechtických rodů“ sa NPÚ každoročne otvára výzvam akceleruje výskum a aktualizuje sa. Rovnako ako v minulosti (pri téme diplomacie či gastronómie) aj aktuálny ročník zameraný na cestovanie umožňuje nový pohľad na mimoeurópske predmety. V európskych múzeách nastal dekolonizačný obrat už v deväťdesiatych rokoch minulého storočia a postupne prichádza aj k nám. Má postkoloniálna kritika svoje miesto už aj v sylabách prehliadkových trás? Je pochopiteľné, že šľachtické sídla neponúkajú rovnaký priestor pre invenčné kurátorské koncepcie ako múzeá. Statickosť zámockých inštalácií však nemusí byť nevyhnutne nevýhodou. Exponáty nech ostanú na svojom mieste. Zmeňme zaužívané trasy, naratív a venujme pozornosť nateraz prehliadaným artefaktom a udalostiam. V snahe o zmenu realizujeme v letných mesiacoch pioniersky projekt spolupráce Masarykovej univerzity a Štátneho zámku Opočno. Ide o letnú stáž pre študentov dejín umenia a iných humanitných vied s názvom *Dekolonizujeme zámocké interiéry?! Vzhľadom na veľký záujem zo strany študentstva bude stáž prebiehať v dvoch turnusoch s 11 účastníkmi. Cieľom je príprava troch nových prehliadkových okruhov šitých na mieru pre zbierku trofejí a etnografických predmetov kniežaťa Josefa Collaredo-Mansfelda, ktorý ich získal v rokoch 1901–1906 v rámci ciest do Afriky a Severnej Ameriky. Verejnosti budú nové trasy predstavené 13. 9. v rámci Dní európskeho kultúrneho dedičstva.*

Neviditelná kolonialita zámecké každodennosti: Zkušenost s tvorbou kritického prohlídkového okruhu

(Mgr. Daria Kruchenko)

Zámek je místem, které uchovává nejen příběhy šlechtického rodu, ale také předměty, jimiž se jeho obyvatelé obklopovali. Ty jsou svědectvím o zapojení českých zemí do globálního světa již v minulých staletích. Prohlídka otevírá otázky, jak byly a dodnes jsou utvářeny představy o vzdálených kulturách a jakou roli v tom hrají sbírkové předměty. A právě těmto otázkám se bude věnovat konferenční příspěvek.

Když se předmět stane exponátem: Mimoevropské sbírky zámku Opočno v kontextu muzealizace a dekolonizačních přístupů

(Mgr. Lucie Daňková)

Konferenční příspěvek přinese odpovědi na to, jak se předměty mimoevropského původu dostávaly do zámeckých sbírek a jak se v novém prostředí měnila jejich funkce. Na příkladu afrického rituálního předmětu, samurajské zbroje či dýmky míru autorka představí jejich cestu na zámek Opočno a to, jak se vytržením z původního kontextu měnil způsob, jakým byly vnímány a vystavovány.

Dekoloniální pohled na evropský lov v mimoevropských zemích

(Eva Pavla Ngamokoba)

Příspěvek se bude snažit zodpovědět to, jak kriticky nahlížet na lov evropské šlechty v mimoevropských zemích v době koloniální nadvlády. Dále se pokusí o reflexi sbírky, která je důkazem lovecké a sběratelské vášně Josefa Colloredo-Mansfelda, který v letech 1901–1906 podnikl cesty do Afriky a Severní Ameriky. Prozkoumejme společně historický kontext, podmínky a důsledky těchto cest.